

ingediend op **1337** (2021-2022) – Nr. 4
5 juli 2022 (2021-2022)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie voor Onderwijs
uitgebracht door Brecht Warnez, Johan Danen,
Koen Daniëls, Kristof Slagmulder en Katia Segers

over het ontwerp van decreet

over de instroom en het optimaliseren
van de studie-efficiëntie in het hoger onderwijs
en overige organisatorische aspecten
van het hoger onderwijs

Documenten in het dossier:

- 1337** (2021-2022) – Nr. 1: Ontwerp van decreet
- Nr. 2 en 3: Amendementen

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Karolien Grosemans.

Vaste leden:

Arnout Coel, Koen Daniëls, Karolien Grosemans, Kathleen Krekels, Annabel Tavernier;
Roosmarijn Beckers, Jan Laeremans, Kristof Slagmulder;
Loes Vandromme, Hilâl Yalçin;
Jean-Jacques De Gucht, Gwendolyn Rutten;
Johan Danen, Elisabeth Meuleman;
Hannelore Goeman.

Plaatsvervangers:

Marius Meremans, Axel Ronse, Nadia Sminate, Kris Van Dijck, Katja Verheyen;
Leo Pieters, Els Sterckx, Sam Van Rooy;
Katrien Schryvers, Brecht Warnez;
Els Ampe, Tom Ongena;
Stijn Bex;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Kim De Witte.

INHOUD

I.	Uiteenzetting door de Vlaamse Hogescholenraad	4
1.	Maatschappelijk belang als uitgangspunt	4
2.	Strategie Vlaamse hogescholen	4
3.	Overheidswerkgroep Studie-efficiëntie	4
4.	Doelstellingen: toch niet op één lijn	5
5.	Ten gronde	5
5.1.	Ontwerp van decreet zet flexibilisering onder druk	5
5.2.	Buitenproportionele (compliance)kosten	6
5.3.	Inwerkingtreding	6
6.	Teksten ontwerp van decreet	6
7.	Tot slot.....	7
II.	Uiteenzetting door de Vlaamse Vereniging van Studenten	7
1.	Inleiding	7
2.	Starttoetsen en remediëring	7
3.	Recht op studiebegeleiding	8
4.	Studievoortgangsmatregelen	8
III.	Bespreking	9
1.	Tussenkomen van de leden	9
2.	Antwoorden van de VVS en de VLHORA	11
	Gebruikte afkortingen	15

Op 23 juni 2022 organiseerde de Commissie voor Onderwijs een hoorzitting over het ontwerp van decreet over de instroom en het optimaliseren van de studie-efficiëntie in het hoger onderwijs en overige organisatorische aspecten van het hoger onderwijs. De commissie ging daarmee in op het verzoek van de VLHORA en de VVS om gehoord te worden over het ontwerp van decreet.

Als sprekers waren aanwezig, namens de VLHORA: Marc Vandewalle, ondervoorzitter en voorzitter werkgroep Lerarenopleiding; Pascale De Grootte, voorzitter werkgroep Studentenvoorzieningen; Veerle Hendrickx, voorzitter werkgroep Onderwijsbeleid en Koen Goethals, voorzitter. Namens de VVS: Julien De Wit, bestuurder Sociale Zaken en Diversiteit, en Dylan Couck.

I. Uiteenzetting door de Vlaamse Hogescholenraad

1. Maatschappelijk belang als uitgangspunt

Volgens *Koen Goethals* kan het maatschappelijk belang van universiteiten maar zeker ook van hogescholen niet genoeg benadrukt worden. De verdere democratisering van het hoger onderwijs is dan ook van belang, met vooral aandacht voor de kwetsbare groepen. De hogescholen zetten immers de professionals op de arbeidsmarkt die nodig zijn voor de Vlaamse welvaart, waarbij hij in het bijzonder de opleidingen voor knelpuntberoepen vermeldt, met name verpleegkundigen, leraars, IWT-geschoolden, industrieel-wetenschappelijk personeel enzovoort. Men krijgt een potentieel aan talent binnen, zo vat hij samen, dat men zoveel mogelijk gediplomeerd op de arbeidsmarkt probeert te brengen zonder aan kwaliteit in te boeten.

2. Strategie Vlaamse hogescholen

De Vlaamse hogescholen denken dat daarvoor het studierendement moet aangepakt worden, maar daar zijn verschillende manieren voor. Als eerste noemt hij oriëntering en heroriëntering, naast samenwerking tussen secundair en hoger onderwijs om bruggen te bouwen, het tegenwerken van het watervaleffect (waarbij hij de complementariteit van universiteiten en hogescholen beklemtoont), de rol van samenwerkingsmodellen tussen hogescholen onderling en met universiteiten en het belang van gevalideerde starttoetsen en goed onderbouwde en ondersteunde remediëringstrajecten.

Het voorliggende ontwerp van decreet spant echter de kar voor het paard, meent de spreker. Eerst moet men de opgesomde zaken op orde brengen, pas daarna kan men naar een decreet overstappen.

3. Overheidswerkgroep Studie-efficiëntie

Veel van wat in het ontwerp van decreet staat, is gebaseerd op het rapport van de overheidswerkgroep Studie-efficiëntie, dat de VLHORA zeer genuanceerd noemt, en waarvan hij vervolgens enkele elementen opsomt: de oproep voor autonomie van de instellingen, niet alles in decreten vatten, niet te veel eenzijdige aandacht voor kwantitatieve gegevens, de student achter de cijfers niet vergeten, rekening houden met verschillen in beleid en organisatie tussen types instellingen en instellingen hun eigen beleid laten vastleggen.

De tekst spreekt ook vaker over 'kunnen' dan over 'moeten'. De vragen van de hogescholen bij de volledige afschaffing van de volgtijdelijkheid waren er correct in opgenomen. Bij de modeltrajecten staat er letterlijk dat behapbare studiepakketten beter zijn. VLHORA staat ook achter het pleidooi om te investeren in de ondersteuning van de student. De vertaling daarvan in het ontwerp van decreet is volgens de spreker echter problematisch.

Het rapport zegt ook unaniem: geen decretale regels die voorzien in een harde knip na het derde bachelorjaar. Toch denkt hij dat de VLHORA in veel gevallen hetzelfde streven heeft als de overheid, maar dat men soms vanuit verschillende perspectieven kijkt.

4. Doelstellingen: toch niet op één lijn

Terwijl de Vlaamse hogescholen zich richten op een verhoging van het studierendement en op meer gekwalificeerde uitstroom, heeft Koen Goethals de indruk dat het ontwerp van decreet eerder vertrekt vanuit een vermindering van de ongekwalificeerde uitstroom en een studieduurverkorting. Beide invalshoeken kunnen botsen.

Steun voor de visie en de strategie van de hogescholen vindt men in een Vlor-advies uit augustus 2020: 'Grenzen aan de flexibilisering'. Het is gebaseerd op casuïstiek. Zes maanden data-analyse en discussie leerden dat de flexibilisering ten onrechte wordt geproblematiseerd. De cijfers tonen aan dat de flexibilisering niet tegen zijn grenzen botst en niet is doorgeslagen. Het doel van het decreet uit 2004 (*Parl.St. VI.Parl. 2003-04, nr. 2154/4*) was om het aantal Vlaamse jongeren dat instroomt in het hoger onderwijs te verhogen, evenals het aantal dat gediplomeerd uitstroomt. Welnu, men is daarin geslaagd. Op tien jaar tijd is het aantal diploma's voor professionele bachelors met 35 procent gestegen, dat voor academische bachelors met 14 procent. De stijgingen zijn geen demografisch effect want het aantal 18-jarigen bleef in die periode stabiel, merkt de spreker op.

Aan de hogescholen is de toename voor een groot deel te danken aan de beursstudenten, die 31 procent uitmaken van de generatiestudenten (tegenover 20 procent aan de universiteiten). Men mag dan ook niet alles over één kam scheren, waarschuwt hij. Hij vult nog aan dat ook het aantal gediplomeerde beursstudenten met 36 procent is gestegen (aan de universiteiten met 3 procent). Het profiel van de studenten is dus verschillend, concludeert de spreker. Hij wijst er nog op dat het genoemde Vlor-advies ook voorstellen naar voren schuift voor studierendementsverhoging, maar daar gaat hij niet nader op in.

Een ander Vlor-advies, dat het voorliggende ontwerp van decreet kritisch bespreekt, wordt in de memorie van toelichting beantwoord, zij het onvoldoende volgens de raad, die daarom twee maanden later een nieuw advies opstelde, waarop echter geen nader antwoord kwam, wat de spreker vreemd vindt.

5. Ten gronde

Daarop gaat Koen Goethals in op wat volgens de VLHORA de vier essentiële punten zijn.

5.1. Ontwerp van decreet zet flexibilisering onder druk

Als eerste zet het ontwerp van decreet de flexibilisering onder druk, met name de gekwalificeerde uitstroom. Op dit moment zou de knip 2500 professionele bachelorstudenten raken, van wie 43 procent het diploma niet zou halen, terwijl ze dat nu nog wel doen. Die mensen van de arbeidsmarkt halen, noemt hij problematisch. De verwachting dat studenten hun gedrag wel zullen aanpassen, wordt tegengesproken door de ervaring tijdens de coronacrisis. Sommige groepen kunnen immers hun gedrag niet aanpassen, met name de studenten die starten met een relatieve achterstand, die uit een sociaaleconomisch milieu komen dat niet stimuleert, die hun laptop moeten delen met broer of zus enzovoort.

Een ander negatief effect is dat wat voorligt juist studieduurverlenging kan veroorzaken. Wie op grond van de harde stop zijn opleiding niet kan voltooien, kan immers wel een andere beginnen aan dezelfde instelling. Daar moeten ze dan wel de middelen

voor hebben. Daartegenover staat dan wel meer ongekwalificeerde uitstroom. De spreker gewaagt van ongelijkheid.

Is het ontwerp van decreet billijk? Op pagina 9 van de memorie van toelichting worden cijfers gegeven om geen harde knip in te voeren bij de masterstudenten. De argumentatie komt erop neer dat het na de derde bachelor om te veel studenten gaat: 1200. Bij de hogescholen gaat het echter over 2500 studenten, van wie 1100 uiteindelijk het diploma wel halen. Waarom wordt datzelfde argument niet voor de professionele bachelors gebruikt?

De samenleving is op dertig jaar tijd veranderd, met name op het vlak van participatie. Wat te doen met studenten die zich sociaal engageren, die in een studentenclub actief zijn of als studentenvertegenwoordiger in een participatieorgaan en een paar vakken moeten meenemen? Zij zullen de voortzetting van hun engagement moeten afwegen ten opzichte van het risico om hun studies te moeten beëindigen omdat ze niet slagen voor een vak. Dat zou negatief kunnen uitvallen, waardoor het ontwerp van decreet in feite ingrijpt op alles wat naast studeren in het studentenleven bestaat.

5.2. Buitenproportionele (compliance)kosten

Veerle Hendrickx focust op de impact van de implementatie en begint daarbij met het recht op advies en begeleiding. Zij benadrukt dat het al bestaat en verzekert dat elke hogeschoolstudent die een gesprek vraagt er ook een krijgt. Als men dat echter in een decreet inschrijft, worden de hogescholen verplicht om te anticiperen op beroepsprocedures, met alle planlast door registratie van dien. Die inspanningen zullen ten koste gaan van het onderwijs, waarschuwt de spreker. De hogescholen zijn dan ook zeer bezorgd over dergelijke compliancekosten.

5.3. Inwerkingtreding

Nog groter is de bezorgdheid van de VLHORA over de inwerkingtreding. De datum is immers volstrekt onrealistisch in het licht van de noodzakelijke voorbereiding. De spreker vermeldt: onderwijs- en examenreglementen herschrijven, curricula herzien, tools van de studentenadministratie opnieuw programmeren en nieuwe procedures bedenken. Dat gebeurt allemaal in overleg met de studenten en het werkveld. Het is onmogelijk om dat te voltooien voor 1 januari, wanneer de nieuwe studiekeziers voor het volgende academiejaar verschijnen. Als het niet goed gedaan wordt, betekent dat later chaos en miserie, waarschuwt ze.

6. Teksten ontwerp van decreet

Daarop gaat *Veerle Hendrickx* nader in op een aantal specifieke onduidelijkheden die volgens de VLHORA nog in het ontwerp van decreet zitten en die rechtsonzekerheid creëren voor studenten en personeel. Als eerste voorbeeld geeft ze de starttoetsen en de bijbehorende beroepsmogelijkheid. De spreker heeft geen idee waar dat beroep moet worden ingediend.

Verder moet de toets afgelegd worden voor de start van het academiejaar. In de professionele bachelors en met name in de lerarenopleiding zijn er echter veel laattijdige inschrijvingen (zelfs nog in februari, na heroriëntatie). In haar eigen instelling gaat het om 15 tot 20 procent, wat geëxtrapoleerd over alle lerarenopleidingen secundair onderwijs om 225 tot 300 studenten gaat. Voor hen zal ofwel de heroriëntatie ofwel de starttoets moeten worden uitgesteld, maar die laatste mogelijkheid zou een enorme achterpoort creëren. Een andere vraag is of studenten meerdere keren mogen deelnemen aan de toets. Ook dat moet vooraf uitgeklaard worden.

Remediëring kan intra- of extracurriculair zijn. Betekent de keuze voor het eerste dat een opleiding van 180 studiepunten mag worden uitgebreid tot 186? Indien niet, komen er in de lerarenopleiding dan aparte trajecten voor studenten die wel of niet geslaagd zijn? Indien de remediëring intracurriculair is, is het dan wel mogelijk te stellen, zoals het ontwerp van decreet doet, dat de evaluatie optioneel is?

Als de remediëring extracurriculair is, moeten de studenten dan studiegeld betalen? En wat is het gevolg van het feit dat een student niet deelneemt aan de verplichte remediëring die buiten het curriculum valt? Kan remediëring worden overgedragen indien studenten van hogeschool wisselen?

Hogescholen mogen voortaan alleen nog volgtijdelijkheid inroepen als een student een opleidingsonderdeel of opleiding moet hebben gevolgd en in geval van risico- of veiligheidsproblemen. Wat betekent dat? Mag een student die niet voor Frans 1 geslaagd is, wel Frans 2 volgen? Wat als hij wel slaagt voor dat laatste? De spreker ziet ook in dergelijke gevallen beroepsprocedures opdoemen. Wat betekent 'gevolgd hebben'? Dat men ingeschreven was, een punt heeft behaald of op het examen een papier heeft ingevuld? Ook al die zaken moeten, in het belang van studenten en de medewerkers, vooraf worden uitgeklaard.

Een student die een bindende voorwaarde opgelegd krijgt, mag zich op grond van het ontwerp van decreet niet meer inschrijven in dezelfde instelling. De spreker werpt de vraag op of dat geldt voor de hele instelling dan wel alleen voor dezelfde opleiding. Het eerste lijkt haar alvast vreemd.

Tot slot benadrukt ze nog dat haar lijst van technische implementatieproblemen exemplarisch is en niet exhaustief.

7. Tot slot

Koen Goethals besluit. De raad van bestuur van de Vlaamse Hogescholenraad heeft zich principieel niet akkoord verklaard met het ontwerp van decreet, dat hij effectief noch efficiënt vindt. Indien de parlementaire democratie er toch mee doorgaat, bepleit hij om minstens alle onnodige planlast eruit te halen, de invoering met een jaar te verschuiven, rechtszekerheid te creëren door alle technische onduidelijkheden en juridische onzorgvuldigheden op te lossen en in extra financiële middelen te voorzien.

II. Uiteenzetting door de Vlaamse Vereniging van Studenten

1. Inleiding

Julien De Wit legt uit dat de studenten het ontwerp van decreet hebben bekeken in het licht van de toegankelijkheid van het hoger onderwijs, een verworvenheid waar men niet licht over mag gaan. Zij zorgt voor enorme maatschappelijke winsten, ook al zijn ze niet altijd meteen zichtbaar. Ook het effect op kansengroepen en op de arbeidsmarkt is van belang.

2. Starttoetsen en remediëring

Wat de starttoetsen en de remediëring betreft, erkent de VVS de waarde van het uitgangspunt dat men als student weet maar men staat. Voor het verplichte karakter is de vereniging echter niet te vinden, vanwege de nadelen die dat scheidt. Het eerste daarvan betreft de autonomie van de student, die men niet bij het handje moet houden als een middelbare scholier. Het is aan hem om te bepalen of hij remediëring nodig heeft op grond van de starttoets, die immers een momentopname is.

Daar komt bij dat sommige experts wijzen op het gevaar van drempelverhoging voor kansengroepen, die reeds twijfelen om de stap te zetten omdat de middelen thuis schaars zijn. Dezelfde vragen kunnen worden gesteld bij de impact op de studenten in knelpuntberoepen. Verder sluit hij zich aan bij de opmerking van de VLHORA over de snelheid waarmee een en ander moet worden gerealiseerd. Een bruikbare starttoets en remediëring opzetten, vergt tijd.

3. Recht op studiebegeleiding

Dat het recht op studiebegeleiding in het decreet komt, vindt de VVS goed. De vraag is wel wat het inhoudt: een mail, een gesprek? Welke middelen worden eraan gekoppeld? Of moeten de instellingen voortaan nog meer doen met hun beperkte enveloppe? Omdat er ook steeds meer studenten zijn, bepleit de VVS om middelen en mensen te koppelen aan het ontwerp van decreet. Tot slot vraagt de spreker nog aandacht voor het mogelijke mattheuseffect van de maatregel.

4. Studievoortgangmaatregelen

Dylan Couck stelt dat studievoortgang een complexe materie is. Voor heel wat vraagstukken die ermee verbonden zijn, heeft men nog geen antwoord. Het decretale kader is momenteel een raamwerk dat instellingen mogelijkheden biedt om op te treden. Aan wie een studierendement haalt van minder dan 60 procent kunnen ze bindende maatregelen opleggen. Daarnaast kunnen ze studenten weigeren als blijkt op basis van hun dossier dat hun kansen om een diploma te halen te klein worden. Dat zijn inderdaad niet veel mogelijkheden in het licht van de gedeelde vaststelling dat er werk is aan de studie-efficiëntie.

De studenten zijn daarop in overleg met het kabinet, de administratie en de instellingen aan het werk getogen, wat heeft geleid tot een uitvoerig rapport met data-analyse, op grond waarvan de minister een aantal voorstellen heeft gedaan. In het ontwerp van decreet dat nu voorligt, worden de twee genoemde maatregelen hernomen en wordt er een derde, generieke maatregel aan toegevoegd: bij een student die na vier examenkansen niet geslaagd is, kan de instelling de opleiding beëindigen, dan wel bindende maatregelen opleggen. Voor startende studenten wordt de regel bindend gemaakt: voor studenten die een eerste maal inschrijven in een bacheloropleiding en na twee jaar voor een vak niet geslaagd zijn, eindigt de opleiding. Daarnaast wordt in nog enkele specifieke maatregelen voorzien, bijvoorbeeld voor graduaatstudenten.

De knip lijkt op wat in het Vlaamse regeerakkoord staat, maar verschilt er wel fundamenteel mee op een aantal punten. Het regeerakkoord stelde een knip tussen bachelor en master voor, wat eigenlijk een pauze inhield voor de student die zijn opleiding niet volledig had afgerond, met een uitzondering voor 30 studiepunten of een half opleidingsjaar. Er werd evenwel geoordeeld dat een dergelijke maatregel te weinig effect zou hebben op de studievoortgang en mogelijk zelfs studieduurverlenging zou veroorzaken.

Uit verder overleg kwam het voorstel om de knip te vervroegen en de instellingen de mogelijkheid te geven die maatregel in te passen in hun interne studievoortgangsbeleid, samen met een begeleidingskader, afhankelijk van de lokale studentenpopulatie en haar noden. Die mogelijkheid is in het ontwerp van decreet echter omgevormd tot een verplichte knip voor alle instellingen en alle studenten in hun eerste bacheloropleiding.

Daarbij zijn volgens de spreker fundamentele vragen te stellen. Wat is om te beginnen de rol van de decreetgever in het studievoortgangsbeleid? Voor de Vlor – en de VVS onderschrijft dat volledig – valt dat laatste in principe binnen de autonomie van de instellingen, wat de minister in zijn memorie van toelichting erkent. De

decreetgever kan daarop in uitzonderingen voorzien, maar de vraag is hoever hij daarin kan gaan. De VVS heeft vragen bij het opleggen van een uniforme maatregel aan alle instellingen, des te meer omdat men de pertinentie ervan op zich al in vraag kan stellen. Zo leert een studie van het Rekenhof uit november 2021 dat strengere maatregelen niet geleid hebben tot gedragseffecten bij studenten. Waarom zou dat thans anders zijn?

Een open vraag is ook wat de doelstelling van de maatregel is. De spreker heeft ernstige vragen bij de manier waarop wat voorligt studenten zou helpen om hun studieloopbaan te verbeteren. Voor wie het niet goed doet, eindigt immers het verhaal. Er zijn verschillende mogelijke oorzaken voor dat eerste, maar het ontwerp van decreet zal het studieproces alvast niet vooruithelpen, zeker niet als de maatregel uniform en zonder omkadering wordt opgelegd.

De bestaande verschillen in het studievoortgangsbeleid van instellingen worden gecreëerd door de lokale context, waarbij hij bachelor versus master en een opleiding met meer praktijk versus theorie als voorbeelden geeft. Hoe kan men pretenderen dat allemaal te verbeteren met één maatregel? Daarvoor bestaat alvast geen evidentie, besluit Dylan Couck.

III. Bespreking

1. Tussenkomen van de leden

Brecht Warnez informeert of het een mogelijkheid is om de instellingen meer autonomie te geven in de toepassing van de knip, bijvoorbeeld voor een vak waarvoor veel studenten niet slagen, opdat zij toch hun diploma halen en daarvan niet weerhouden worden door een uniforme knip? Welke datum van inwerkingtreding vinden de hogescholen wel haalbaar? Verder suggereert hij om de lijst van juridisch-technische onduidelijkheden aan de commissie te bezorgen. Tot slot vraagt hij of, in het licht van de beperkte kennis die studenten in de praktijk hebben over de maatregelen die voor hen gelden, een uniforme regeling – in welke mate die ook rekening houdt met verschillen tussen instellingen – niet kan helpen in de motivering om de doelstellingen te behalen.

Johan Danen wil weten of de sprekers het, met al hun opmerkingen, nog mogelijk achten dat over wat voorligt snel overeenstemming wordt bereikt. Wat kunnen de hogescholen zelf, in het kader van de autonomie en de mogelijkheden waarover ze beschikken, gemeenschappelijk naar voren schuiven om tegemoet te komen aan de geest van het ontwerp van decreet zonder dat het er hoeft te komen? Vervolgens vraagt hij, in volle respect voor de eigenheid van de instellingen, een reactie op zijn bezorgdheid dat de voortgangscommissies – de vroegere deliberatiecomités – in de hogescholen een algemene regeling mogelijk ondergraven door soepel om te gaan met toleranties.

Zijn er andere maatregelen mogelijk die niet de ongewenste neveneffecten van de knip hebben en toch dezelfde doelstellingen behalen?

Ook hij wil weten of iemand die op grond van de knip geweigerd wordt, vervolgens iets anders mag studeren aan dezelfde instelling.

Kristof Slagmulder stelt vast dat ook het onderwijsveld zelf verdeeld is over het ontwerp van decreet. Hoe reageren de hogescholen, wat de krappe timing betreft, op het antwoord van de minister dat de nieuwe regeling wel degelijk kan uitgaan van de bestaande curricula?

Hij heeft dezelfde vraag over het ministeriële antwoord op de werkdruk en de inspanningen van het personeel. Hoeveel moet het extra budget bedragen als 2 miljoen euro te weinig is? Hoe kan men best inspelen op de laattijdige vraag van sommige studenten naar begeleiding? Moet de minister een versnelling hoger schakelen in de overgang van gewone ijkingsproef naar verplichte, bindende starttoetsen? Moeten er, in het licht van de toenemende diversiteit, andere regels gelden voor de groep die volgens sommigen nadeel zal ondervinden van wat voorligt? Het lid hoopt alvast van niet.

Gwendolyn Rutten vraagt of zij goed begrepen heeft dat het verstandig zou zijn om een onderscheid te maken tussen universitaire en hogeschoolopleidingen. De universiteiten staan immers achter wat voorligt, terwijl de hogescholen meer nuance lijken te behoeven. Verder informeert ze bij de studenten of het ook voor hen, net als voor haar, essentieel is dat instellingen de vrijheid behouden om zelf te oordelen wie kan overgaan, met aandacht voor individuele dossiers.

Jos D'Haese informeert of men weet heeft van studies, buitenlandse voorbeelden of andere, die aantonen dat een dergelijke maatregel een positief effect heeft. Wat kan wel helpen om de door iedereen gewenste verhoging van de gekwalificeerde uitstroom te bereiken? Hoe kan het parlement helpen om de studiehulp te verbeteren, als wat voorligt te summier dan wel te juridisch is? Gaat het alleen om extra middelen? Hoe kijken de hogescholen aan tegen het argument dat starttoetsen drempelverhogend zouden zijn?

Koen Daniëls heeft begrepen dat er op grond van het overleg wel wat aanpassingen zijn gebeurd tussen de principiële en de definitieve goedkeuring van het ontwerp van decreet. Waarom vrezen de hogescholen de inspanningen op het vlak van studiebegeleiding, als er nu al zo veel is? Welk extra werk genereert het ontwerp van decreet dan nog?

Verder betreurt hij dat de lezing van de studievoortgang beperkt wordt tot de paar artikelen over de knip. Het gaat over veel meer en het is ook verbonden met nog andere zaken, die samen tot doel hebben studenten zo goed mogelijk te oriënteren. Welke stappen zijn volgens de sprekers nodig om te voorkomen dat een dergelijke knip toegepast wordt? Biedt het ontwerp van decreet voldoende mogelijkheden om die vroegere stappen te zetten?

Al lopen de cijfers niet volledig gelijk, duidelijk is wel dat de studieduurverlenging een feit is en dat er studenten zijn die lang studeren zonder ooit een diploma te behalen, in weerwil van de bestaande studiebegeleiding. Hoe moet hij in dat verband de opmerking van de studenten begrijpen dat zij niet bij het handje gehouden willen worden? Hoe kan men ervoor zorgen dat de studenten die het nodig hebben, bereikt worden? Het lid merkt op dat differentiëren en extra oefeningen niet helpen als de basis ontbreekt. Ook dat moet mee in de balans genomen worden.

Het Rekenhof geeft aan dat al veel mogelijk is, maar dat het te vrijblijvend is. Geeft wat voorligt niet meer garanties voor de door de studenten gewenste studiebegeleiding? De instellingen die al bezig zijn, kunnen immers zo voortdoen, de andere worden extra aangemoedigd.

Verder vraagt hij aandacht voor de studiekosten die elk extra jaar meebrengen voor de ouders, de werkstudent en de overheid. Hoever moet men daarin gaan, in verhouding tot de slaagkansen? Meer duidelijkheid is in dat licht alvast een goede zaak.

Tot slot wijst de spreker erop dat in artikel 22 wel degelijk verzekerd wordt dat de instellingen autonoom de bindende voorwaarden en de afwijkingen bepalen, wat een beleid op maat van de individuele student mogelijk maakt. Of verkiest men dat de decreetgever dat in hun plaats bepaalt?

Voor de fractie van *Katia Segers* is duidelijk dat het ontwerp van decreet niet het middel vormt om het studierendement te verbeteren, hoezeer zij dat laatste zelf ook nodig acht. Zij spreekt ook tegen dat alvast de universiteiten het zouden toejuichen. Voor haar zijn de docenten het best geplaatst om de voortgang van studenten te beoordelen. Volgens haar zijn er al voldoende stappen gezet die voorkomen dat men tien jaar over een studie doet. Welke maatregelen stellen de sprekers voor als alternatief voor wat voorligt? Hoe kan de overheid de instellingen op dat vlak ondersteunen?

Hebben de hogescholen de kosten voor het documenteren van het recht op studiebegeleiding al berekend? Hoeveel meer tijd is nodig voor de voorbereiding van de inwerkingtreding? Hoe ziet men de ideale studiebegeleiding? Hoe staat men tegenover de minimale opname van 54 studiepunten per jaar en het maximum van 72 studiepunten bij vertraging? Onderzochten de hogescholen zelf al waarom studenten langer studeren?

Kathleen Krekels wil weten hoe men inzet op een student die het in de derde zittijd niet gehaald heeft en dus nog één kans op slagen heeft. Wat doet men proactief als de betrokkene niet zelf een beroep doet op zijn recht op ondersteuning? Zelf heeft ze de indruk dat men het te lang op zijn beloop laat. Vinden de studentenvertegenwoordigers dat dit een actiepoint moet zijn?

Bij het pleidooi voor remediëring na starttoetsen, werpt ze de vraag op naar de slaagkansen op lange termijn. Heeft men niet de verkeerde studiekeuze gemaakt? Is een voorbereidend jaar, al dan niet algemeen, geen betere optie?

Tot slot werpt ze de vraag op naar de waarde van algemene vakken in het eerste jaar, zoals filosofie. Wat doet men met een student die goed is in de specifieke vakken van zijn richting, maar vier keer niet slaagt voor een dergelijk algemeen vak?

2. Antwoorden van de VVS en de VLHORA

Julien De Wit verzekert dat de studenten een amendering van de knip zouden waarderen. Voor de inwerkingtreding vragen ze minstens een jaar uitstel, omdat dergelijke fundamentele ingreep goed moet gebeuren. Allicht kan de maatregel bepaalde studenten motiveren die thans hun studie verwaarlozen, maar men moet ook rekening houden met de groep die wil maar niet kan.

Dat de hogescholen die het niet eens zijn met het ontwerp van decreet, hun best zullen doen om het in hun reglement te ontwijken, acht hij evident. Natuurlijk is het belangrijk dat hun autonomie zo veel mogelijk wordt behouden. De beweerde verdeeldheid van het onderwijs countert hij met een verwijzing naar het goedgekeurde Vlor-advies. Voor zover hij weet, zitten de universiteiten op dezelfde golflengte.

Hogeronderwijsinstellingen doen nu al hun best om met de middelen die ze vandaag hebben hun studenten te begeleiden, maar er is zeker ruimte voor verbetering. Het aanbod moet er zijn, maar anderzijds is studiebegeleiding moeilijk op te leggen. Voorlopig is het ontwerp van decreet op dat vlak nog te vaag voor een beoordeling.

Tot slot verzekert hij dat de VVS voor zijn standpunt te rade is gegaan bij alle studentenraden van de Vlaamse hogeronderwijsinstellingen.

Dylan Couck betreurt dat het parlement het voorbereidende werk niet heeft gekregen. Er is een document van meer dan 80 pagina's vol data over studievoortgang uit voortgekomen. Die leren waar de knelpunten zitten, maar niet wat de oorzaken of oplossingen zijn. Onderzoek naar de motieven van studenten voor mindere prestaties is schaars. Aan de student die op grond van het ontwerp van decreet wordt

gedwongen om te stoppen, kan men niet zeggen waar het beter kan gaan of hoe men hem had kunnen helpen om het beter te doen. Dergelijke inzichten en informatie zijn er onvoldoende.

De knip is weliswaar uniform maar komt ten vroegste op het einde van het tweede jaar, dus nadat al veel begeleidingsmaatregelen en -initiatieven mogelijk waren. Het valt dan ook te betwijfelen of die ene maatregel voor zoveel duidelijkheid zal zorgen dat die daardoor verantwoord wordt. De vraag blijft of een dergelijke uniformisering de overheid toekomt.

Er is zeker een groep studenten die sturing nodig heeft om competenties als leren studeren te ontwikkelen. Daar zal de genoemde maatregel evenwel niet voor zorgen. In het ontwerp van decreet zit niets op dat vlak dat de student kan helpen om de stop te voorkomen of om het daarna anders te doen. Er zijn andere studenten die een dergelijke sturing niet nodig hebben, waardoor het decreetaal moeilijk te regelen is, want dan geldt het voor iedereen. Hij herhaalt dat voor een dergelijke differentiatie ook voldoende onderbouwde inzichten over studievoortgang ontbreken.

Oriëntering is een element dat op termijn de studie-efficiëntie en -voortgang kan verbeteren. Of daartoe sneller meer starttoetsen nodig zijn, kan hij niet zonder meer bevestigen. De huidige zijn immers nog in ontwikkeling. Het is een langdurig proces eer ze voldoende valide zijn om er verplichtingen op te baseren. Binnen het STEM-gebied is het nog relatief eenvoudig, maar elders wordt het moeilijker.

Koen Goethals bevestigt dat de knip als mogelijkheid voor de instelling in de plaats van als verplichting, de hogescholen zou helpen. Als het parlement toch doorgaat met het ontwerp van decreet, vraagt hij een verdaging van de inwerkingtreding met een jaar: 2024-2025 is haalbaar. De nota over de juridische gevolgen belooft hij te bezorgen.

Verder stelt hij dat de hogescholen willen werken aan de verhoging van het studierendement maar niet via een dergelijk ontwerp van decreet. Wat de toleranties betreft, verzekert hij dat de instellingen niet aan de kwaliteit van hun opleidingen willen raken. De Hogeschool Gent staat er op dit moment zelfs helemaal geen toe, maar gaat ze nu wel invoegen in zijn onderwijs- en examenreglement om tot het Vlaamse gemiddelde van 10 procent te komen. Kan dat de bedoeling zijn van het ontwerp van decreet, vraagt hij retorisch.

De spreker bevestigt dat er een resem andere middelen is om dezelfde doelstellingen te behalen en hij herhaalt daarbij degene die hij in zijn inleiding noemde. Wie moet stoppen, kan wel degelijk een andere opleiding starten.

Verder blijft hij ervan overtuigd dat een verandering van de curricula nodig is. Zo verandert bijvoorbeeld de volgtijdelijkheid. Er zal ook een mentaliteitswijziging nodig zijn bij lectoren en docenten. Hij is het er voorts mee eens dat men studenten sneller in de juiste richting moet krijgen, maar daar zijn andere methodes voor dan de voorliggende. Het klopt ook dat men studenten moet activeren om naar studieadvies en -begeleiding te komen, maar dat zal niet vanzelf gebeuren door er bij decreet een recht van te maken. Tot slot treedt hij bij dat alle groepen over dezelfde lat moeten.

Marc Vandewalle legt uit dat middelen voor remediëring worden gevraagd omdat die in wat voorligt op een andere leest is geschoeid dan de huidige praktijk, die vrij is. Het klopt dat de minister voor alle starttoetsen in het hele hoger onderwijs het bedrag van 2 miljoen euro heeft genoemd, zonder de verdeling toe te lichten. Als de hogescholen de helft krijgen voor hun lerarenopleidingen, zal UCLL een paar honderd studenten moeten begeleiden met 1,5 vte. Dat is niet haalbaar, wat tot

gevolg heeft dat hij zelf mensen uit het onderwijs zal moeten halen. Voorstander van de uitbreiding van starttoetsen is de VLHORA niet.

Koen Goethals denkt dat minstens kan worden nagedacht over een onderscheid tussen universiteiten en hogescholen. Er zijn buitenlandse studies, maar die betreffen situaties met toelatingsexamens. Extra middelen zijn noodzakelijk maar niet voldoende. Men moet ook de studenten sensibiliseren voor advies en begeleiding. Starttoetsen hoeven volgens hem niet drempelverhogend te zijn, maar dat kan wel het geval zijn voor de rest van het ontwerp van decreet.

Veerle Hendrickx herhaalt haar vrees dat de inschrijving van het recht op begeleiding zal leiden tot voortdurende legitimering, dus administratieve planlast die ten koste gaat van effectieve studiebegeleiding. Ook bij de integratie van de graduaatsopleidingen zijn daarvoor overigens geen bijkomende middelen toegekend. Daar komt bij dat de hogescholen de voorbije jaren 8 tot 10 procent van hun middelen zijn kwijtgeraakt door desindexering.

Koen Goethals treedt bij dat er andere middelen zijn om studierendement te verhogen, waarbij hij herinnert aan het begin van zijn inleiding. Verder benadrukt hij dat het niet gaat om studenten die zich vergist hebben in hun studiekeuze, maar om degenen die door omstandigheden (een milieu met weinig middelen en stimulering) nog een paar vakken te doen hebben van hun eerste jaar en eruit vliegen. Men kan inderdaad werken met individuele dossiers als ventiel, maar de planlast is enorm. De prijs voor de flexibilisering en de stijging van het aantal diploma's is inderdaad studieduurverlenging. Wat de vrijblijvendheid betreft, benadrukt hij nogmaals dat de inschrijving in een decreet er niet automatisch een praktijk van maakt.

Veerle Hendrickx bevestigt dat uitzonderingen op de bindende voorwaarden, de weigering en de knip mogelijk zijn, maar de studenten zien door de bomen het bos niet meer.

Koen Goethals vervolgt dat de verplichte invoering van een modeltraject met ventielen volgens de VLHORA niet noodzakelijk is, waarbij hij beklemtoont dat een groot deel van de studenten er al een opnemen. Anderzijds acht hij de kans om 72 studiepunten te halen nihil. Dat men de studenten loslaat na de knip noemt hij dan ook problematisch.

Pascale De Grootte vult aan dat ook het minimum van 54 studiepunten voor een groot deel van de studenten problematisch kan zijn, met name de mensen uit minder begoede kringen, die men juist minder studiepunten wil doen opnemen om hun slaagkansen te verhogen. Misschien leidt dat tot studieduurverlenging maar zeker tot een hoger rendement en die mogelijkheid dreigt men nu te verliezen. Het gaat immers om individuele en zeer uiteenlopende situaties en niet om de doelgroepen waarvoor inderdaad uitzonderingen mogelijk zijn. Zij besluit dat het werken met doelgroepen te uniformiserend en in zekere zin ook stigmatiserend is.

Koen Goethals vindt het zeer goed om het Vlor-voorstel van generieke studievoortgangsmaatregel om na het eerste jaar een weigering op te leggen aan studenten met een zeer laag studierendement, op te nemen als artikel in het ontwerp van decreet. Tot nu toe was dat enkel mogelijk op basis van een individueel dossier.

Karolien GROSEMANS,
voorzitter

Brecht WARNEZ
Johan DANEN
Koen DANIELS
Kristof SLAGMULDER
Katia SEGERS,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

IWT	Industriële Wetenschappen en Technologie
STEM	Science, Technology, Engineering and Mathematics
UCLL	University Colleges Leuven-Limburg
VLHORA	Vlaamse Hogescholenraad
Vlor	Vlaamse Onderwijsraad
vte	voltijdsequivalent / voltijdequivalent
VVS	Vlaamse Vereniging van Studenten